

Cezar Corneliu MANDA
SNSPA, Faculty of Public Administration, Bucharest

THE CONSOLIDATION OF THE CULTURAL SECTOR: GOOD PRACTICES IN THE EUROPEAN LEGAL CONTEXT

Case
Study

Keywords

EU,
Cultural sector,
Financing mechanisms
Statute of the artists

JEL Classification

Z10

Abstract

The cultural sector is currently understood as a social cohesion vector and the Eurostat statistics show that it triggers the prosperity of the connected activity sectors, in the period 2006-2013, this sectors' contribution experiencing an increase of almost 27% in the EU GDP. From this perspective, the paper at hand performs a comparative analysis focused on the financing mechanisms of the cultural sector and on their impact, by orientating the thorough research towards the statute of artists in the selected countries. For the comparative analysis, the paper considered a number of EU member states, grouped on geographical spaces (North, West, South-East and Center). The analysis performed within the paper emphasizes the fact that the great majority of these states, understanding the socio-economic benefits conferred by a developed cultural context (national and European), are properly committed, both to financing the cultural sector and to providing a comprehensive statute of the artist, numerous common points having been identified in this sense, as well as significant differences between these states.

INTRODUCERE

Cultura reprezintă fundamentul necesar dezvoltării durabile a oricărui stat sau colectivități locale, fiind inclusă în lista subiectelor prioritare și permanente a agendei publice a guvernanților, a cărei consolidare reclamă o coordonare corespunzătoare și sinergia politicilor naționale și locale culturale.

Această nou înțeles acordat culturii a determinat ca, în prezent, ea să constituie o axă de acțiune transversală a politicilor și strategiilor sectoriale, contribuind astfel, în mod direct, la îmbunătățirea coeziunii sociale, a standardelor „calității vieții” și ai „bunăstării sociale” (Rish Lerner, 2005).

De asemenea, cultura, ca atribut esențial al identității naționale, solicită pe de-o parte, o mai mare angajare a statelor în problemele de cultură, reflectată prin creșterea bugetului public alocat sectorului cultural. Pe de altă parte, în cazul construcțiilor supranaționale, precum Uniunea Europeană, se impune formularea și implementarea unor politici europene culturale, cu rol integrator, de menținere a unității în diversitate, de creare a unei identități culturale europene care se fundamentează însă, pe identitățile naționale și regionale din Europa.

În pofida depășirii situației de criză economico-financiară din anul 2008 și a atenției deosebite acordate de statele membre UE sectorului cultural, analiza finanțării instituțiilor de cultură în aceste state (Manda, Nicolescu & Mortelmans, 2017) arată că marea majoritate a acestor state finanțează proiectele de importanță națională și instituțiile culturale, dar inițiativele guvernamentale și locale, deși au lărgit activitatea culturală care și-a creat o amplă „piață de desfacere”, inclusiv transfrontalieră, nu au reușit să protejeze activitatea artiștilor care se desfășoară în condiții mult mai precare decât ale altor categorii de angajați.

Categoria artiștilor nu constituie o parte considerabilă a forței de muncă din Europa. Cu toate acestea, ea reprezintă „inima sectorului creativ” și deservește atât organizațiile publice și private din domeniul artelor, cât și industria mass-media (Capiu, S., & Wiesand, A. J., 2006). Fie că sunt autori sau interpreți și artiști profesioniști, aceștia sunt remunerați în baza drepturilor de proprietate intelectuală, veniturile obținute fiind insuficiente pentru a le susține munca de creație, cu mici excepții.

Angajarea se realizează în modalitatea clasică deja consacrată, pe bază de proiecte, ocuparea forței de muncă se face în mod neregulat, veniturile nu reprezintă o sursă constantă și previzibilă, cercetarea și creația în domeniu este neremunerată, nivelul de mobilitate este mult mai mare față de alte categorii de angajați, ceea ce implică o diminuare accelerată a performanței prestației

artistice, toate aceste caracteristici nefiindavute în vedere de actualele reglementări legale incidente domeniului securității sociale și a impozitării câștigurilor.

Mai multe state membre ale UE au luat deja în considerare această situație și au ajuns la concluzia că sunt necesare îmbunătățiri legislative pentru a se ajunge la recunoașterea nivelului profesional adecvat și integrarea socială a actorilor de orice fel (Directorate General Internal Policies of the Union, 2006).

STATUTUL ARTIȘTILOR ÎN UE

Odată cu intrarea culturii în sfera de competență a comunității europene¹, principalele direcții vizate de Comisia Europeană pentru încurajarea culturii sunt:

- domeniul *politicilor*, în special cel al politicilor culturale, dar și integrarea culturii în alte arii de interes ale UE, de exemplu în politicile concurenței și industriei;

- domeniul *subvențiilor acordate*, în cadrul diferitelor programe europene (ex. programul Cultura 2000, Cultura 2007-2013, Europa creativă), însă și prin intermediul altor acțiuni, de exemplu, *Planul de lucru UE în domeniul culturii (2015-2018)* sau în cadrul politicilor regionale.

Cu toate acestea, rapoartele UNESCO, în special, relevă situația dificilă în care își desfășoară activitatea artiștii. Având în vedere dificultățile cu care se confruntă categoria artiștilor, la nivel național, au fost implementate sau sunt în curs de aplicare o serie de măsuri inovatoare sau alternative în următoarele domenii (Directorate General Internal Policies of the Union, 2006):

a) *raporturile de muncă și regimul contractual*:

- prezumția de contract de muncă, model pentru artiștii interpreți și un statut special pentru artiștii care desfășoară o activitate intermitentă (Franța);

- statut special de personal „cvasiangajat” pentru artiștii care desfășoară activități independente (Germania);

- proceduri simplificate pentru artiști liber-profesioniști, de a crea societăți cu răspundere limitată de parteneriat (Ungaria);

- diverse tipuri de servicii administrative, contractuale și financiare pentru artiști, cum ar fi „pachetul salarial” (Franța) sau „salariul pentru terți” (Belgia);

b) *negocierea colectivă (dreptul muncii)*:

- extinderea drepturilor de negociere pentru persoanele care desfășoară activități independente sau artistice (Germania);

c) *măsuri de securitate socială*:

- extinderea formelor de asigurare socială, inclusiv prestațiile de șomaj pentru artiști (Belgia);

- fondurile de asigurări sociale pentru toate categoriile de angajați care desfășoară activități independente, inclusiv artiști (Germania);
- fonduri speciale sociale pentru artiștii independenți (Austria), pentru artiștii profesioniști și scriitori (Italia);
- asigurări voluntare pentru șomaj, pentru persoanele care desfășoară activități independente (Danemarca);
- asistență socială pentru artiștii profesioniști cu venituri mici (Olanda și Luxemburg);
- mijloace alternative de depunere la fondul social al contribuțiilor de asigurări (Franța și Germania);
- ajustarea criteriilor de eligibilitate pentru asigurările sociale (Franța și Italia).

d) *impozite și taxe*

- măsuri de deduceri profesionale a cheltuielilor artiștilor;
- medierea pe o perioadă de câțiva ani a veniturilor și cheltuielilor, fapt care conduce la plata unui impozit uniform;
- reducerea cotei de TVA pentru activitățile culturale;
- scutiri de impozite pentru artiștii care desfășoară activități independente.

La nivelul UE, conform datelor statistice Eurostat, pentru decada 2006-2016, se înregistrează o creștere a ponderii numărului de persoane care își desfășurau activitatea în domeniul cultural sau conexe în totalul forței de muncă, după cum urmează: în *perioada 2006-2011*, aceasta se situa în jurul valorii de 2,5%, în *perioada 2009-2015*, ea a cunoscut valori în jurul pragului de 2,9%, astfel că în *decembrie 2016* numărul de persoane care își desfășurau activitatea în domeniul cultural sau conexe era de aproximativ 6,5 milioane de persoane, reprezentând 3% din totalul forței de muncă (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Culture_statistics_-_cultural_employment).

În anul 2015, 70% dintre persoanele care își desfășurau activitatea în domeniul cultural sau conexe au avut un loc de muncă cu normă întreagă mai mic decât proporția corespunzătoare forței de muncă totale (80%) și 77% dintre aceste persoane (din totalul de 86% dintre toți angajații) au avut un contract de muncă permanent.

La nivel de stat membru, procentul persoanelor angajate în cultură în 2015 a variat de la 1,2% în România la 4,4% în Luxemburg.

SECTORUL CULTURAL: BUNE PRACTICI ÎN UNELE STATE DIN UE

Lucrarea de față își propune să continue analiza comparativă inițiată într-un studiu anterior de către autor (Manda, Nicolescu & Mortelmans, 2017), centrată pe mecanismele de finanțare a sectorului cultural, create atât la nivelul *sectorului public* cât

și *privat*, pe care o va aprofunda cu o cercetare a statutului artiștilor din țările selecționate.

Scopul lărgirii acestei analize este reprezentat de identificarea impactului utilizării diferitelor instrumente ale politicii culturale naționale (cu precădere cele de reglementare și stimulatorii) asupra sectorului cultural din statele respective.

Din această perspectivă, lucrarea a reținut pentru analiză un număr de state membre UE pe care le-a grupat în patru spații geografice (Nord, Sud-Est, Vest și Centru). Astfel, țările selecționate sunt: *înnord- Estonia, în centru- Cehia, în sud- est România, în vest- Austria.*

I. *Zona de nord a UE*

Estonia

a) *Mecanisme de finanțare*

Legea privind instituțiile care desfășoară activități culturale (RT 2003, 51, 353, 2003), reglementează activitatea instituțiilor care au ca obiect de activitate „arta spectacolului”. Aceste entități pot funcționa ca agenții de stat administrate de Ministerul Culturii, ca agenții guvernamentale locale, aflate în subordinea autorităților municipale sau ca fundații înființate de stat sau cu participarea statului.

Majoritatea instituțiilor de spectacole sunt teatre ce dețin sediu propriu și personal permanent, desfășurând activități tot timpul anului (Site oficial Ministerul Culturii din Estonia, 2017).

De asemenea, legea reglementează și activitatea instituțiilor private de spectacole.

O instituție de artă trebuie să aibă un statut care să reglementeze funcțiile sale, drepturile și obligațiile, structura instituției, forma de conducere, precum și alte dispoziții privind organizarea instituției. Statutul unei instituții de stat se întocmește de către ministrul responsabil pentru domeniu, iar statutul unei instituții locale de către autoritățile municipale. În cazul instituțiilor private, acestea sunt obligate să informeze Ministerul Culturii, în 10 zile de la înființare, despre statutul și forma de activitate alese.

Conform legii, o instituție de artă are un buget propriu. În buget trebuie menționate cheltuielile planificate și sursele de acoperire a acestor cheltuieli. Sursele pentru acoperirea cheltuielilor unei instituții de artă sunt următoarele: venituri obținute din vânzarea de bilete; venituri obținute din activitatea economică care sprijină domeniul principal de activitate; donații și alte venituri; subvenții de la bugetul municipal; subvenții de la bugetul de stat.

Valoarea subvenției care urmează să fie acordată se stabilește în bugetul de stat pentru anul respectiv. Valoarea subvenției acordate pentru o instituție municipală de artă se stabilește de consiliul municipal.

Instituțiile private pot primi compensații de la bugetul de stat prin Ministerul Culturii, pe baza

unei cereri în conformitate cu procedura prevăzută în lege.

Compensațiile se acordă pentru un spectacol sau concert și acoperă diferența dintre costul real al operării serviciului oferit spectatorului (vizitatorului) și prețul estimat al biletului.

Pentru stabilirea compensațiilor sunt avuți în vedere o serie de indicatori precum: *numărul de spectatori și numărul de producții noi sau concerte, costurile care decurg din remunerarea salariaților, venitul mediu al locuitorilor, principalele grupuri-țintă vizate ca spectatori, semnificația națională și culturală a activităților.*

Similar altor entități precum biserica, universitățile de stat, partidele politice etc, ONG-urile ce desfășoară activități culturale pot solicita și obține un statut special ce permite organizațiilor private să deducă donații din venitul lor impozabil până la o sumă ce nu depășește 3% din totalul plăților supuse impozitului social sau 10% din profitul realizat anul trecut. O persoană fizică ce face astfel de donații poate deduce o sumă care nu depășește 5% din venitul său impozabil (<http://www.culturalpolicies.net/web/estonia>, 2017).

b) *Cadrul legal și social al artiștilor*

În Estonia, munca artiștilor este reglementată de legislația comună în materie, ca și pentru ceilalți rezidenți.

Un artist poate lucra fie ca angajat, fie ca antreprenor individual autorizat, fie ca liber profesionist, pentru această ultimă categorie Legea cu privire la artiștii creativi și sindicatele acestora adoptată în 2004, permițându-le deducerea cheltuielilor asociate activităților lor creative.

Această lege permite ca o dată la doi ani, liberii profesioniști, în situația în care nu dispun de alte surse de venit, să poată beneficia de o schemă de sprijin lunar pentru munca creativă ce corespunde salariului minim oficial plus sumele aferente pentru asigurările sociale și de sănătate.

Sprrijinul pentru activitatea creativă a fost, în principal, canalizat prin intermediul unor organisme independente, cum ar fi *Fondul Cultural al Estoniei și Consiliul pentru impozitele pe jocuri de noroc* ce acordă atât sprijin pentru proiecte, cât și subvenții individuale (<http://www.culturalpolicies.net/web/estonia>, 2017).

De asemenea, artiștii estonieni pot beneficia de sprijin indirect oferit de autorități prin programe de achiziționare a operelor de artă pentru muzee și clădiri publice (<http://www.culturalpolicies.net/web/estonia>, 2017).

II. *Zona de centru a UE*

Cehia

a) *Mecanisme de finanțare*

În Cehia nu există o lege-cadru care să reglementeze activitatea culturală și instituțiile implicate în acest domeniu. Cu toate acestea, există

o serie de legi care privesc instituțiile care organizează spectacole, Legea nr. 203/2006, cu modificările ulterioare și Legea nr. 218/2000, privind finanțarea de la bugetul de stat.

Legea nr. 203/2006 reglementează acordarea subvențiilor de stat pentru instituțiile bugetare aflate în subordinea Ministerului Culturii. Acestea se pot acorda instituțiilor care oferă servicii culturale publice, care prezintă patrimoniul cultural artistic și celor care au ca atribuții prelucrarea, protecția, conservarea patrimoniului cultural, precum și diseminarea de informații pentru a satisface nevoile educaționale ale publicului. Ministerul decide căror instituții le acordă subvenții și asupra sumelor necesare.

În prezent, cu excepția industriei cinematografice, nu există stimulente fiscale pentru investiții în domeniul culturii. Stimulentele pentru industria cinematografică fac parte dintr-un program național ce acordă persoanei interesate dreptul de a solicita până la 20% din cheltuielile plătite după îndeplinirea tuturor condițiilor stipulate. Potrivit Legii nr. 586/1992 privind impozitul pe venit, persoanele fizice pot deduce valoarea unei donații în scopuri culturale din baza lor de impozitare dacă suma totală a donațiilor depășește 2% din baza lor de impozitare sau este egală cu cel puțin 1000 CZK pe parcursul perioadei de impozitare. Aceasta poate ajunge la maximum 10% din baza de impozitare. Entitățile comerciale pot deduce valoarea unei donații în scopuri culturale din baza lor de impozitare dacă valoarea donației este de cel puțin 2000 CZK

(<http://www.culturalpolicies.net/web/czechia>, 2017).

Sectorul cultural a cunoscut o subfinanțare începând cu anul 2008, afectând cu precădere nivelul regional și local. În anul 2012, Fondul Cultural de Stat a cunoscut o revigorare din punct de vedere a surselor financiare, prin amendarea Legoo privind lucrările audiovizuale și sprijinul pentru cinematografie.

Modificările aduse acestei legi permit sprijinirea cinematografiei prin acordarea de la bugetul de stat a unei subvenții anuale ce va fi plătită în *Fondul de Stat pentru Cinematografie*, iar valoarea subvenției va corespunde cu suma veniturilor colectate din taxele audiovizuale.

În 2015, Guvernul Republicii Ceha a adoptat noua politică culturală națională pentru perioada 2015-2020, care include și o serie de măsuri financiare și legislative. Ministerul Culturii încearcă să pună în aplicare legislația instituțiilor publice în domeniul culturii, care să simplifice operațiunile instituțiilor culturale de stat și municipale (<http://www.culturalpolicies.net/web/czechia>, 2017).

b) Cadrul legal și social al artiștilor

Regimul juridic al relațiilor angajator-angajat în sectorul cultural este reglementat de Codul muncii (Legea nr. 262/2006 din această țară).

Salariile și compensațiile pentru angajații din sectorul cultural fac obiectul reglementărilor guvernamentale care revizuiesc salariile din sectorul public.

Artiștii angajați au dreptul la securitate socială ca toți ceilalți angajați. Aceasta înseamnă că aceștia plătesc asigurări sociale și de sănătate (de exemplu, prestațiile de maternitate sunt plătite din asigurarea socială), precum și asigurarea de pensie. În caz de șomaj, indemnizația de șomaj este plătită persoanei din cotizațiile de șomaj (<http://www.culturalpolicies.net/web/czechia>, 2017).

În conformitate cu Legea privind drepturile de autor, artiștii sunt incluși în categoria persoanelor care desfășoară activități independente. Dacă un artist nu solicită cheltuieli individuale, acesta poate solicita cheltuieli generale de 40% din venitul său. Impozitul pe venit este de 15% din baza de impozitare.

*III. Zona de sud-est a UE
Romania*

a) Mecanisme de finanțare

Autoritățile centrale și locale sunt principalii finanțatori ai culturii din România. Alte forme de finanțare a culturii, prin intermediul pieței, donații de la persoane fizice/instituții private sau sponsorizare din partea companiilor se află încă în stadii incipiente și sunt destul de reduse din punct de vedere financiar.

Descentralizarea culturală operată în ultimii ani a condus la asumarea de autoritățile locale a finanțării unor instituții culturale care erau tradițional finanțate de administrația centrală.

Pentru a oferi oportunități egale tuturor părților interesate și pentru a face procesul de subvenționare mai eficient și mai transparent, Ministerul Culturii și Patrimoniului Național au creat Fondul Național Cultural al Administrației (ANCN). ANCN a fost creat prin OG nr. 10/2005, ca instituție publică cu statut juridic, finanțată prin venituri proprii și prin subvenții de la stat.

Prin acest fond, proiectele de dezvoltare și implementarea noilor tehnologii în viața culturală ar trebui să câștige impuls. În ultimii ani, Fondul a introdus un capitol pentru finanțarea proiectelor axate pe arte vizuale și pe noile medii (<http://www.culturalpolicies.net/web/romania>, 2017).

Principalele organisme de finanțare din domeniul culturii din România sunt Ministerul Culturii, Administrația Fondului Cultural Național, Consiliul Național al Cinematografiei și autoritățile locale (prin subvenții și scheme de granturi specifice).

Finanțarea instituțiilor publice este reglementată prin Legea nr. 500/2002 a finanțelor publice. Finanțarea cheltuielilor curente și de capital ale

instituțiilor publice se asigură după cum urmează: finanțate integral din bugetul de stat, din bugetul asigurărilor sociale de stat sau din bugetele fondurilor speciale, după caz; finanțate din venituri proprii și din subvenții acordate din bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, după caz; autofinanțare.

Legea nr. 35/1994 creează o taxă culturală suplimentară, cunoscută și sub numele de timbru. Legea prevede condițiile în care fondurile sunt colectate și utilizate din cele opt domenii în care se aplică această taxă (literatură, cinematografie, teatru, muzică, folclor, arte vizuale și arhitectură). Unele servicii culturale beneficiază de scutire de TVA, iar altele de un TVA redus (ex: acces la castele, muzee, case memoriale, monumente istorice etc.)

b) Cadrul legal și social al artiștilor

În ceea ce privește securitatea socială, în România nu există scheme specifice pentru sectorul cultural, aplicându-se și pentru acest domeniu legislația generală în vigoare.

Conform prevederilor codului muncii, în cazul contractelor individuale cu durată limitată pentru persoanele din sectorul cultural și creativ, includ contribuții sociale obligatorii și trebuie plătite de către angajator.

Salarizarea angajaților din sectorul public cultural este standardizată, un important instrument des uzitat în procesul de negociere a contractelor cu instituțiile culturale de stat fiind acordul colectiv de muncă.

IV. Zona de vest a UE

Austria

a) Mecanisme de finanțare

Potrivit art. 15 para. 1 din Constituția federală, domeniul culturii este în responsabilitatea administrațiilor provinciilor, inclusiv activitățile desfășurate de teatre, cinematografe sau alte structuri care își desfășoară activitatea în acest sector.

La nivel federal este organizată și finanțată activitatea muzeelor naționale, care găzduiesc colecții de importanță deosebită, Biblioteca Națională sau alte instituții științifice și de artă importante.

Delegarea de competență, prevăzută de art. 17 din Constituția federală nu afectează poziția administrației landurilor ori a organismelor private, acest lucru fiind deosebit de important în cazul acordării de subvenții pentru susținerea activităților culturale de orice fel.

Activitățile culturale se desfășoară la multe niveluri și îmbracă diverse forme. Inițiativele private sunt susținute atât la nivelul municipalităților, cât și la nivelul landurilor sau la nivel federal. Aceste activități diverse cuprind atât spectacole, cât și șantiere arheologice sau protecția/reconstituirea bunurilor culturale.

Subvențiile federale sunt acordate în conformitate cu art. 17 din Constituția federală, pentru muzeele regionale, activitățile de cultură populară și bibliotecile publice cu relevanță la nivel național. Aceste subvenții completează și consolidează angajamentul indispensabil din partea landurilor și municipalităților.

Instituțiile culturale, care se găsesc în responsabilitatea administrației centrale, cum sunt muzeele federale, Biblioteca națională, teatrele federale sau Opera de stat din Viena, își desfășoară în mod autonom politica organizatorică și artistică. Toate acestea au legi speciale de organizare și funcționare în care este reglementat faptul că primesc fonduri de la bugetul de stat pentru desfășurarea activităților de interes național, Legea privind muzeele naționale (2002), Legea privind teatrele naționale (1998), cu modificările ulterioare. În pofida existenței unui cadru de reglementare a sponsorizărilor existent încă din anul 1987 și adoptat de Ministerul Federal al Finanțelor, în Austria, doar un procent estimat de 1,94% din finanțarea culturală totală este asigurată de sectorul privat. Acest regulament însă permite deducerea unei sume foarte mici de cheltuieli pentru sponsorizarea evenimentelor culturale. Cu toate acestea investiția privată în domeniul artei și culturii a crescut de șapte ori mai mult decât în 1989, o parte considerabilă a sponsorizării având loc prin sponsorizarea în natură sau prin transferul de expertiză.

Legislația austriacă prevede trei praguri de impozitare privind TVA: prag normal de 20%, un prag redus de 10% și un prag de 13% (stabilit în cursul reformei fiscale în 2015). Acestea din urmă se aplică în mod specific instituțiilor culturale, cinematografele, teatrului și biletelor de concert, dar nu instituțiilor publice caritabile, cum ar fi teatrele naționale și Festivalul Salzburg (aceste instituții sunt supuse pragului redus de impozitare) (<http://www.culturalpolicies.net/web/austria>, 2017).

b) *Cadrul legal și social al artiștilor*

Actuala formă a Legii privind ocuparea forței de muncă și a asigurărilor sociale (modificată în 1997) a adus îmbunătățiri semnificative normelor ce reglementează condițiile de muncă și impune existența contractelor necesare pentru toți lucrătorii independenți.

De asemenea, au fost inițiate pentru consolidarea statutului lor de securitate socială, mai multe reforme și îmbunătățiri (drepturi de autor, schema de securitate socială pentru artiști și alte beneficii sociale) prin organizații tip „umbrelă”, grupuri de interese și societăți de gestiune colectivă (<http://www.culturalpolicies.net/web/austria>, 2017). Începând cu 2001 securitatea socială a artiștilor este reglementată prin lege, iar artiștii independenți sunt tratați la fel ca și ceilalți profesioniștii independenți. Implementarea acestei legi a condus și la situația (frecventă) în care artiștii trebuie să

facă două tipuri diferite de plăți de asigurări sociale: asigurarea legală pentru munca liberă și alte plăți de asigurări sociale care rezultă din alte contracte de muncă cu timp parțial de normă.

În același an a fost constituit și *Fondul de Asigurări Sociale pentru Artiști* care acordă artiștilor o subvenție pentru contribuțiile de asigurări sociale care ating o anumită valoare lunară.

În domeniul artelor spectacolului, există o lege specifică muncii, Legea actorilor (adoptată în 1922 și modificată în anul 2011) care reglementează programul de lucru, drepturile de vacanță și bonusurile pentru actori.

CONCLUZII

În prezent, cultura reprezintă un domeniu de importanță majoră la nivelul UE, fapt relevat și de articolul 167 din Tratatul de la Lisabona: UE „contribuie la înflorirea culturilor statelor membre, respectând în același timp diversitatea lor națională și regională și, în același timp, punând accentul pe patrimoniul comun” (a se vedea Legea nr. 13/2008 privind ratificarea Tratatului de la Lisabona adoptată de Parlamentul României). Dacă în 2006, sectorul cultural reprezenta 2,6 % din PIB-ul UE (Direction générale de l'éducation et de la culture de la Commission européenne, 2010), în anul 2013 acesta a atins pragul de 3.3% (Denuit, R., 2017). Această creștere evolutivă confirmă corelația directă și puternică dintre cultură și restul sectoarelor economice, antrenând prosperitatea acestora.

Analiza prezentată în această lucrare, fundamentată pe reglementările în vigoare și pe statisticile oficiale cu privire la instrumentele politicilor culturale utilizate de statele membre UE, scoate în evidență faptul că, marea majoritate a acestor state, înțelegând beneficiile socio-economice conferite de un context cultural dezvoltat (național și european), este angajată corespunzător, atât în finanțarea sectorului cultural, cât și în asigurarea unui statut atotcuprinzător al artistului.

Concluziile cercetării anterioare desfășurate de autor (Manda, Nicolescu & Mortelmans, 2017), au scos în evidență conturarea unei *Europe culturale cu două periferii*, urmare a producerii unor decalaje majore în ceea ce privește finanțarea sectorului cultural, între statele din nord și centrul UE, pe de o parte, respectiv statele din sudul și estul UE, pe de altă parte.

Impactul negativ al acestor decalaje este evidențiat în această lucrare și de analiza cadrului legal și social al artistului în UE, cercetare ce confirmă existența unor diferențe între statele membre în ceea ce privește statutul persoanelor care își desfășurau activitatea în domeniul cultural sau conexe, statele din Europa de Nord demonstrând un nivel mai angajat al artiștilor în cele cinci

principale arii ale sectorului cultural (radio-televiziune, muzee, spectacole, editare, cinema) (Denuit, R., 2017).

În ceea ce privește punctele comune, acestea se referă în principal, la faptul că munca artiștilor este reglementată de legislația comună în materie (ca și pentru ceilalți rezidenți), iar regimul securității sociale este reglementat preponderent, de legislația generală în vigoare și nu prin scheme specifice pentru sectorul cultural.

Este necesară însă depunerea continuă a unui efort conjugat atât din partea statelor membre UE, cât și din partea instituțiilor europene, pentru asigurarea unui statut atotcuprinzător al artiștilor la nivelul întregului spațiu comunitar și a unei finanțări în concordanță cu obiectivelor stabilite de Agenda europeană pentru cultură în era mondializării și subsumate celor 3 axe prioritare: *diversitate culturală și dialog intercultural; stimularea creativității în cadrul Strategiei de la Lisabona pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă; cultura ca element vital în cadrul relațiilor internaționale.*

BIBLIOGRAFIE

- [1] Capiiau, S., & Wiesand, A. J. (2006). *The Status of Artists in Europe*, Bruxelles: European Parliament & Ericarts. Regăsit la http://portal.unesco.org/culture/en/files/33787/11773389863Status_artists_in_Europe.pdf/Status_artists_in_Europe.pdf.
- [2] Denuit, R.. (2017). *Politique culturelle européenne: Une synthèse des actions engagées par le Conseil de l'Europe et l'Union européenne depuis leurs origines, en faveur du secteur culturel. Un examen des enjeux actuels et une évaluation critique*, Bruxelles: Ed. Bruylant.
- [3] Direction générale de l'éducation et de la culture de la Commission européenne. (2010), *Rapport final. Évaluation intermédiaire du Programme Culture 2007-13*, Bruxelles: Ecorys, 2010.
- [4] Directorate General Internal Policies of the Union. (2006). *The status of artists in Europe*, Brussels: European Parliament.
- [5] Legea nr. 35/1994, republicată, privind timbrul literar, cinematografic, teatral, muzical, folcloric, al artelor plastice, al arhitecturii și de divertisment (România).
- [6] Legea cu privire la artiștii creativi și sindicatele acestora (2004) (Estonia).
- [7] Legea nr. 13/2008 privind ratificarea Tratatului de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial nr. 107/12 februarie 2008 (România).
- [8] Legea nr. 203/2006 privind unele forme de sprijin pentru cultură și de modificare a anumitor acte normative. Regăsit la <http://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/Documents/NationalLegislation/CzechRepublic/203of2006.pdf> (Republica Cehă).
- [9] Legea nr. 218/2000 privind finanțarea de la bugetul de stat (Republica Cehă).
- [10] Legea nr. 262/2006 privind Codul muncii (Republica Cehă).
- [10] Manda, C.C., Nicolescu, C.E., & Mortelmans, D. (2017). Financing culture institutions in european context. *SEA-Practical Application of Science, Volume No.V* (Issue No.13/2017), pp.179-186.
- [11] Rish Lerner, E. (2005). *El valor de la cultura en los procesos de desarrollo urbano sustentable*, Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura.
- [12] RT 2003, 51, 353, Etendus asutuse seadus (Legea instituțiilor de spectacole din Estonia, cu modificările și completările ulterioare). Regăsit la <https://www.riigiteataja.ee/akt/606779?LeiaKehtiv>.
- [13] Site oficial Ministerul Culturii din Estonia. Regăsit la <http://www.kul.ee/en/activities/performing-arts>.
- [14] <http://www.culturalpolicies.net/web/estonia.php?aid=811&cid=1150&curl=515>.
- [15] <http://www.culturalpolicies.net/web/czechia.php?aid=43&cid=1130&curl=515&language=fr>.
- [16] <http://www.culturalpolicies.net/web/austria>.
- [17] http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Culture_statistics_-_cultural_employment.

Notă

(1) Dimensiunea culturală a integrării europene a fost recunoscută pentru prima oară în cadrul Tratatului de la Maastricht (1993) care a conferit comunității europene competențe de acțiune culturală.